

การศึกษาวิเคราะห์ภาพยนตร์อินเดียที่สะท้อนภาพความไม่เท่าเทียมกันในสังคม

The Analysis of Indian Films That Reflect Inequality in Society

สุภัชชา สิทธิธรรม. วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.

อานิก ทวีชาชาติ. วิทยาลัยนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต.

Suphatcha Sittithum. College of Communication Arts. Rangsit University.

Anick Thavichachart. College of Communication Arts. Rangsit University.

Email: Suphatcha.dream@hotmail.com, anick@rsu.ac.th

Received: 20 July 2024; Revised: 25 July 2024; Accepted: 21 August 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ภาพยนตร์อินเดียที่สะท้อนภาพความไม่เท่าเทียมกันในสังคม โดยการศึกษาโครงสร้างการเล่าเรื่อง สัญลักษณ์ ภาพสะท้อนความไม่เท่าเทียมกันที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์อินเดีย จำนวนทั้งหมด 5 เรื่อง ภาพยนตร์ Gunjan Saxena : The Kargil Girl : ดิดิปปิกสุผิน, ภาพยนตร์ Skater Girl : สเก็ทติดิผินสุวันใหม่, ภาพยนตร์ The White Tiger : พยัคฆ์ขาวร่ำพัน, ภาพยนตร์ Gangubai Kathiawadi : หญิงแกร่งแห่งมุมไบ และภาพยนตร์ 12 Th Fail : คนสอบตก

ระเบียบการวิจัยการศึกษานี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์อินเดียที่สะท้อนภาพความไม่เท่าเทียมกันในสังคม เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลภาพยนตร์ทั้ง 5 เรื่อง ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลทางเอกสารและฐานข้อมูลทางออนไลน์ต่าง ๆ พร้อมทั้ง แนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อนำมาประกอบในการศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์อินเดียที่สะท้อนภาพความไม่เท่าเทียมกันในสังคม สัญลักษณ์ที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์ และภาพยนตร์สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันในสังคมที่ภาพยนตร์แต่ละเรื่องได้นำเสนอ ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยกำหนด

ผลการวิจัยพบว่าภาพยนตร์อินเดียที่สะท้อนภาพความไม่เท่าเทียมกันในสังคมมีองค์ประกอบที่น่าสนใจดังนี้ 1) โครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์การเชื่อมโยงลำดับเหตุการณ์ของตัวละคร ปัญหา การต่อสู้ สภาพแวดล้อมสังคมที่ไม่เท่าเทียมกันอย่างตรงไปตรงมาและสื่อให้เห็นถึงมุมมองสังคมวัฒนธรรมอินเดียผ่านภาพยนตร์ 2) ตัวละคร แต่ละเรื่องสร้างบทบาทให้ผู้ชมเข้าถึงบทบาทตัวละคร อารมณ์ ความรู้สึก 3) ฉากที่ปรากฏในภาพยนตร์จะแบ่งออกเป็นฉากที่สร้างขึ้น และฉากที่ถ่ายทำจากสถานที่จริง 4) ลักษณะของบทสนทนาที่แตกต่างกันด้วยบุคลิกตัวละคร เพศ อาชีพ อายุ ต่างกัน 5) สัญลักษณ์มีความแตกต่างกันแต่การแสดงรหัสสสารยังชัดเจน 6) ภาพสะท้อนความไม่เท่าเทียมกันในสังคม สภาพแวดล้อม ปัญหาที่ตัวละคร พบเจอมีความแตกต่างกัน

คำสำคัญ: ภาพยนตร์อินเดีย, ภาพสะท้อนความไม่เท่าเทียมกันในสังคม, การวิเคราะห์ภาพยนตร์

ABSTRACT

This research aims to study and analyze Indian films that reflect Society inequality. The study involves examining the narrative structure, semiotics, and reflections of inequality present in five Indian films: "Gunjan Saxena: The Kargil Girl," "Skater Girl," "The White Tiger," "Gangubai Kathiawadi," and "12 Th Fail."

This article aims to studied about the narrative structure of Indian films that reflect inequality in society; which is the quality research. This article analyzing the data of the five Indian films, which the researcher was conducted a research and collected data from various databases; along with the various concepts and theories to be used for analysis purposes of the narrative structure of Indian films that reflect the inequality in society. The symbolism and essence of the films have showed the inequality of society on the perspective that each film presents, which is consistent to the objectives of the researcher.

The findings reveal several interesting elements of Indian films that reflect society inequality :
1. The narrative structure in each film straightforwardly connects the sequence of events involving the characters, their lives, struggles, and the unequal social environment, clearly portraying the socio-cultural realities of India, 2. Characters are crafted to allow viewers to deeply understand their roles, emotions, and feelings, 3. The settings in the films are divided into created scenes and those shot in real locations, 4. The dialogues vary depending on the characters' personalities, gender, profession, and age, 5. Semiotics are varied, yet the coding of messages remains clear, and 6. The reflection of social inequality and the environmental problems encountered are diverse.
Keywords: Indian films, Reflection of social inequality, Film analysis

บทนำ

ภาพยนตร์ถือเป็นสื่อรูปแบบประเภหนึ่งที่ได้รับความนิยมจากคนทั่วโลก นอกจากนั้นยังมีบทบาทเป็นภาพสะท้อนให้เห็นถึงเหตุการณ์เรื่องราวต่าง ๆ ภาพยนตร์อินเดียที่สะท้อนภาพความไม่เท่าเทียมกันในสังคมก็เช่นกัน ถือเป็นสื่อที่ให้ความบันเทิง ข้อคิด และเผยให้เห็นถึงปัญหาสังคม วัฒนธรรม ความไม่เท่าเทียมด้านมืด ด้านสว่าง ภายในจิตใจมนุษย์ ภาพยนตร์อินเดียถือว่าเป็นสื่อที่ถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ในโลกของความเป็นจริง

กฤษดา เกิดดี (2541) ได้อธิบายไว้ว่าจะมีตระกูลของภาพยนตร์ชนิดหนึ่งที่มีเนื้อหาเป็นการหยิบยกเอาประเด็นที่มีความขัดแย้งในสังคมมากล่าวถึงคือ “ภาพยนตร์สะท้อนปัญหาสังคม (The Social Problem Film)” ความหมาย จะเป็นภาพยนตร์ที่มีฉากเป็นเหตุการณ์ร่วมสมัย เนื้อหาจะต้องมุ่งเน้นไปที่ประเด็นความขัดแย้งในประเด็นปัญหาสังคม ซึ่งมีการยอมรับแล้วว่าเป็นปัญหา ปัญหาดังกล่าวอาจเป็นไปได้ทั้งปัญหาภายในประเทศและปัญหาระหว่างประเทศ

ภาพยนตร์อินเดีย หรือเป็นที่รู้จักทั่วโลกในนาม บอลลีวูด “Bollywood” หมายถึง ฮอลลีวูด แห่งบอมเบย์ เป็นอุตสาหกรรมภาพยนตร์อินเดียในฝั่งภาคเหนือของประเทศ ภาพยนตร์ในโซนนี้จะใช้ภาษาฮินดูเป็นหลัก แต่ในขณะเดียวกันภาพยนตร์อินเดียในฝั่งภาคใต้ที่มีการแบ่งออกทางภาษาที่หลากหลาย มีชื่อเรียกตามภาษาแต่ละภูมิภาคว่า “Tollywood” นอกจากนี้อุตสาหกรรมภาพยนตร์อินเดียยังมีภาพยนตร์หลาย ๆ เรื่องที่ถูกผลิตออกมาให้ผู้ชมทั่วโลกรับชมภายใต้การผลิตจากอุตสาหกรรมภาพยนตร์อินเดียอีกด้วย ในแต่ละปีอุตสาหกรรมภาพยนตร์อินเดียสามารถผลิตภาพยนตร์ออกสู่ตลาดโลกได้มากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งโดยผลิตออกมาประมาณ 800-1,000 เรื่องและในช่วงที่มีการระบาดของโรคโควิด -19 ภาพยนตร์จากโซนใต้ของประเทศอินเดียยังทำรายได้ถึง 7,000 ล้านบาท

หรือคิดเป็นเงินไทยได้สูงถึงเกือบ 500 ล้านบาท ถึงแม้จะเกิดผลกระทบอยู่บ้างแต่สิ่งนั้นไม่ได้ทำให้อุตสาหกรรมภาพยนตร์อินเดียขยายตัวช้าลง ซึ่งถือว่าเป็นอุตสาหกรรมภาพยนตร์ที่น่าจับตามองและมีอิทธิพลในวงการสื่อภาพยนตร์เป็นอย่างมากจนปัจจุบัน

ภาพยนตร์อินเดีย ช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน หรือแม้แต่ในช่วงที่มีการระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาหรือโควิด-19 อุตสาหกรรมภาพยนตร์อินเดียในเชิงธุรกิจสื่อประเภทภาพยนตร์ อุตสาหกรรมภาพยนตร์อินเดียสามารถผลิตภาพยนตร์ออกสู่ตลาดได้เป็นลำดับหนึ่งและทำรายได้อย่างมหาศาลรวมถึงมีการเติบโตการพัฒนาได้อย่างก้าวกระโดด และมีภาพยนตร์อีกมากมายที่อยู่ภายใต้การผลิตของอุตสาหกรรมภาพยนตร์อินเดีย ด้วยรูปแบบการนำเสนอ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของเทคนิคถ่ายทำ การตัดต่อ, ฉาก , ภาพ , เสียง หรือเนื้อหาบทภาพยนตร์ก็ได้รับการพัฒนาเปลี่ยนแปลงให้มีความทันสมัยและเป็นสากลที่คนทั่วโลกสามารถหันมารับชมได้ ซึ่งถึงแม้จะมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงแต่เอกลักษณ์กลิ่นอายของความเป็นอินเดีย สังคมวัฒนธรรม ก็ยังคงสอดแทรกอยู่ในภาพยนตร์อินเดียเสมอและไม่เปลี่ยนแปลงเอกลักษณ์ดั้งเดิมที่มีอยู่

จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาภาพยนตร์อินเดียที่สะท้อนภาพความไม่เท่าเทียมกันในสังคม การศึกษาข้อมูลผู้วิจัยต้องการศึกษาโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์อินเดียโดยผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกทั้งหมด 5 เรื่อง มีดังต่อไปนี้ ภาพยนตร์เรื่อง Gunjan Saxena: The Kargil Girl : ติดปิกสู่มีน, ภาพยนตร์เรื่อง Skater Girl : สเก็ตติดฝันสู่วันใหม่, ภาพยนตร์เรื่อง The White Tiger : พยัคฆ์ขาวร่ำพัน , ภาพยนตร์เรื่อง Gangubai Kathiawadi : หญิงแกร่งแห่งมุมไบและภาพยนตร์เรื่อง 12 Th Fail : คนสอบตก ซึ่งภาพยนตร์ที่ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกมาล้วนเป็นภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาที่คนไทยสามารถรับชมได้ง่าย และภาพยนตร์บางเรื่องก็ได้รับความสนใจจากคนไทยเป็นอย่างมากจนกลายเป็นกระแสให้พูดถึงนอกจากนี้ภาพยนตร์ที่ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกมานั้นยังจัดอยู่ในภาพยนตร์สะท้อนภาพความไม่เท่าเทียมกันในสังคมอินเดียได้อย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์อินเดียที่สะท้อนภาพความไม่เท่าเทียมกันในสังคม

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้

1. แนวคิดการเล่าเรื่อง (Narrative)

ภาพยนตร์เป็นศิลปะแขนงที่เจิดมีอุดมการณ์ที่ถูกสอดแทรกอยู่ในภาพยนตร์ และภาพยนตร์มีการเล่าเรื่อง เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจสิ่งที่เกิดในสังคม การเล่าเรื่อง(Narration) คือ วิธีหนึ่งที่ส่งสาร เพื่อให้เรื่องน่าสนใจและให้สามารถนำไปถ่ายทอด ซึ่งจะมีโครงสร้างและองค์ประกอบที่แน่นอนและยังมีประเด็นจากย้อนสู่ออดีต (Flashbacks) และการคาดหวัง (Anticipations) (Cornell, 1980) ดังนั้นภาพยนตร์เป็นเรื่องราวที่หล่อหลอมอุดมการณ์ค่านิยม (กาญจนา แก้วเทพ, 2545)

โครงสร้างของการเล่าเรื่องถือว่าเป็นพื้นฐานของการถ่ายทอดเรื่องราวและสร้างความหมายให้กับเหตุการณ์เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างเข้าใจตรงกันโดยสามารถแบ่งออกได้ 8 องค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ โครงเรื่อง (Plot) แก่นเรื่อง (Theme) ความขัดแย้ง (Conflict) ตัวละคร (Character) บทสนทนา (Dialogue) ฉาก (Setting) ตอนจบ (Ending) มุมมองในการเล่าเรื่อง (Point of view)

2. สัญลักษณ์วิทยา (Semiology)

Semiology ความหมายรากศัพท์เดิมคือ “ศาสตร์แห่งสัญญาณ” (Science of Sign) ซึ่งเป็นทฤษฎีที่พยายามให้คำอธิบายต่อสิ่งที่เรียกว่า “สัญญาณ” เป็นศาสตร์ที่แสดงให้เห็นถึงวัฏสงสารการเกิดขึ้น การพัฒนาการแปรเปลี่ยน รวมทั้งการเสื่อมโทรม ตลอดจนการสูญสลายของสัญญาณที่ปรากฏออกมาอย่างเป็นแบบแผนและมีระบบระเบียบ (กาญจนา แก้วเทพ, 2542)

จากการศึกษาแนวคิดเรื่องสัญวิทยาที่กล่าวมาข้างต้น เนื่องจากสัญวิทยาถือว่าเป็นสัญลักษณ์ที่ใช้ในการสื่อความหมายและความรู้สึกให้กับภาพยนตร์หรือทำให้ฉากหรือตัวของเนื้อเรื่องภาพยนตร์เกิดความน่าสนใจและทำให้เกิดการตีความหมายของผู้ที่รับชมอันนำไปสู่การเป็นที่น่าจดจำหรือทำความเข้าใจในตัวองภาพยนตร์การสื่อความหมายของฉากได้ดียิ่งขึ้น

3. แนวคิดเรื่องภาพยนตร์สะท้อนปัญหาสังคม

กฤษดา เกิดดี (2543) ได้กล่าวถึงภาพยนตร์สะท้อนสังคมว่าภาพยนตร์จัดเป็นงานด้าน สื่อสารมวลชน ที่ตกอยู่ภายใต้เงื่อนไขทางสังคม เพราะภาพยนตร์เกิดจากเรื่องราวความคิดที่อยู่ภายในสภาพแวดล้อมทางประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์และการเมือง เป็นปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ และเป็นสิ่งที่ช่วยสื่อสารให้เข้าใจต่อสังคมนั้น ๆ ได้มากขึ้นด้วย

ความเหลื่อมล้ำ (inequality) หรือความไม่เท่าเทียมกัน หมายถึง ความต่างกัน ความไม่เสมอกัน หรือความไม่เท่าเทียมกัน ระหว่างปัจเจกบุคคล ระหว่างกลุ่ม หรือระหว่างประเทศ ความเหลื่อมล้ำอาจมีหลายมิติ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2558)

จากการศึกษาแนวคิดเรื่องภาพยนตร์สะท้อนปัญหาสังคมที่กล่าวมาข้างต้น ภาพยนตร์สะท้อนปัญหาสังคม ถือว่าเป็นแนวคิดที่สำคัญที่จะทำให้ผู้สร้างสรรค์ได้นำไปวิเคราะห์ภาพยนตร์ที่ได้ทำการคัดเลือกและกำหนดและนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน ที่มีสอดแทรกและสะท้อนได้อย่างเหมาะสมและทำให้ผู้ที่ได้อ่านเรื่องราวของผู้สร้างสรรค์ได้เข้าถึงปัญหาสังคมในตัวเนื้อเรื่องของผู้สร้างสรรค์ต้องการสื่อได้อย่างดี

4. ข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรมอินเดีย

4.1. ภูมิหลังอินเดีย : อินเดีย (อังกฤษ: India) มีชื่ออย่างเป็นทางการว่า สาธารณรัฐอินเดีย เป็นประเทศที่ตั้งอยู่ในทวีปเอเชียใต้ กินพื้นที่ส่วนใหญ่ในอนุทวีปอินเดีย เป็นประเทศที่มีประชากรมากเป็นอันดับที่ 1 ของโลก และยังเป็นประเทศประชาธิปไตยใหญ่ที่สุดในโลกและมีประชากรมากที่สุดในโลก (HTLS , 2019) อินเดียเป็นประเทศสำคัญในภูมิภาคเอเชีย ที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนานหลายพันปี ที่สำคัญอินเดียเป็นแหล่งกำเนิด อารยธรรมที่เก่าแก่และเจริญรุ่งเรืองมาแต่ครั้งโบราณกาล

4.2. ความหลากหลายด้านวัฒนธรรม : ประเทศอินเดียถือว่าเป็นประเทศที่มีความหลากหลายในด้านวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก ด้วยจำนวนประชากรของประเทศที่มีมากและหลากหลายติดอันดับโลก และเป็นประเทศที่เป็นจุดกำเนิดไม่ว่าจะเป็น ศาสนา ความเชื่อ ประเพณี ที่ส่งผลมีอิทธิพลกับหลาย ๆ ประเทศ ประเทศอินเดียจึงถือว่ามีความหลากหลายแต่ยังคงมีความเอกลักษณ์ของความเป็นอินเดียอยู่เสมอ

4.3. ภาพรวมของสังคมและวัฒนธรรมประเทศอินเดีย : สังคมอินเดียเป็น “สังคมปิตาธิปไตย” หรือสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่ มีอิทธิพลเหนือสถานภาพทางเพศอื่น ๆ ในขณะที่ผู้หญิงแทบไม่มีบทบาททางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองเลย คงไม่เกินจริงนักหากจะกล่าวว่า สังคมอินเดียเป็นสังคมที่ความเหลื่อมล้ำทางเพศมากที่สุดแห่งหนึ่งบนโลก สถานะผู้หญิงในสังคมถูกกดทับ

ขอบเขตในการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกภาพยนตร์ทั้งหมดจำนวน 5 เรื่อง ที่ออกฉายในปี ค.ศ 2020 - 2023 ผ่านช่องทางแพลตฟอร์มออนไลน์ของ NETFLIX โดยใช้หลักเกณฑ์ในการเลือกจากคะแนนของ IMDb คะแนนความชื่นชอบจาก GOOGLE และคะแนน NETFLIX ได้แก่ ภาพยนตร์เรื่อง Gunjan Saxena : The Kargil Girl : ตีตปิกสุผีน, ภาพยนตร์เรื่อง Skater Girl : สเก็ตตีตปิกสุผีน, ภาพยนตร์เรื่อง The White Tiger : พยัคฆ์ขาวร่ำพัน, ภาพยนตร์เรื่อง Gangubai Kathiawadi : หญิงแกร่งแห่งมุมไบ, ภาพยนตร์เรื่อง 12 Th Fail : คนสอบตก ซึ่งภาพยนตร์ทุกเรื่องถือเป็นภาพยนตร์อินเดียที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในสังคม

ระเบียบในการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์อินเดียที่สะท้อนภาพความไม่เท่าเทียมกันในสังคม เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลภาพยนตร์ทั้ง 5 เรื่อง ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลทางเอกสารและฐานข้อมูลทางออนไลน์ต่าง ๆ พร้อมทั้งแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อนำมาประกอบในการศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์อินเดียที่สะท้อนภาพความไม่เท่าเทียมกันในสังคม ตัวละคร จาก ลักษณะของบทสนทนา สัญลักษณ์ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์และภาพยนตร์สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันในสังคมที่ภาพยนตร์แต่ละเรื่องได้นำเสนอ ซึ่งภาพยนตร์ที่ผู้วิจัยคัดเลือกจะมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้

สรุปผลการวิจัย

1. โครงสร้างการเล่าเรื่อง

ภาพยนตร์แต่ละเรื่องมีเนื้อหาในการนำเสนอที่แตกต่างกัน แต่สิ่งที่ภาพยนตร์ทั้ง 5 เรื่อง มีความคล้ายคลึงกันและมีทิศทางในการดำเนินเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ เหมือนกัน คือการนำเสนอสอดแทรกเรื่องของปัญหาสังคม ปัญหาชีวิต ความไม่เท่าเทียมที่ตัวละครต้องเผชิญ ซึ่งเป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมประเทศอินเดียที่แม้ว่ายุคสมัยจะมีการเปลี่ยนแปลงแต่ความเชื่อ วัฒนธรรม สังคม ยังมีเส้นแบ่งกันอยู่ไม่น้อยและยากที่จะเปลี่ยนแปลงให้เกิดความเท่าเทียมกันได้ ถือเป็นสิ่งที่ภาพยนตร์ ทั้ง 5 เรื่องต้องการสื่อให้ผู้ชมได้เห็นและตระหนักถึงความจริงที่เกิดขึ้นในสังคมที่ไม่เพียงแค่นั้นในประเทศอินเดียแต่เป็นความจริงที่มีให้เห็นทั่วโลก

1.1 บทเปิดเรื่อง

บทเปิดภาพยนตร์อินเดียที่สะท้อนความไม่เท่าเทียมกันในสังคม ทั้ง 5 เรื่อง ที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์มีการเปิดเรื่องคล้ายคลึงกันคือการชักจูงความสนใจจากผู้ชมให้เกิดอารมณ์ อยากติดตามต่อไปโดยแบ่งเป็น 2 แบบ คือการเปิดเรื่องจากการแนะนำตัวละครหลัก ภาพยนตร์ Gunjan Saxena : The Kargil Girl : ติดปีกสู่มืด, ภาพยนตร์ Skater Girl : สเก็ตติดปีกสู่วันใหม่, ภาพยนตร์ The White Tiger : พยัคฆ์ขาวร่ำพันภาพยนตร์เรื่อง 12 Th Fail : คนสอบตก และการเปิดเรื่องราวด้วยการแนะนำเหตุการณ์สถานที่ ถิ่นกำเนิด อาชีพ อย่าง ภาพยนตร์ Gangubai Kathiawadi : หญิงแกร่งแห่งมุมไบ, ก่อนที่จะนำไปสู่เรื่องราวตัวละครหลัก แม้ว่าภาพยนตร์ทั้ง 5 เรื่องจะมีการเปิดประเด็นคล้าย ๆ กันแต่การนำเสนอเนื้อเรื่องแตกต่างกันแต่ทุกเรื่องจะสร้างบริบทตัวละครให้ผู้ชมเข้าสู่เรื่องราวเหตุการณ์ในภาพยนตร์ได้อย่างน่าสนใจและชวนให้ติดตามเรื่องราวต่อไปว่าจะมีทิศทางแบบไหน

1.2 การพัฒนาเหตุการณ์

ภาพยนตร์ที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์มาทั้ง 5 เรื่องนั้น การพัฒนาเนื้อเรื่องจะมีจุดเริ่มต้นคล้ายคลึงกัน ทิศทางการพัฒนาเหตุการณ์จึงมีใกล้เคียงกันคือการค่อย ๆ เพิ่มปมปัญหา หรือการสร้างเหตุการณ์เรื่องราวความขัดแย้งให้กับตัวละครหลัก เช่น ภาพยนตร์ Gunjan Saxena : The Kargil Girl : ติดปีกสู่มืดการพัฒนาเหตุการณ์ตัวละครเอกหรือกุนจังยิว ที่พยายามตั้งใจเรียนเพื่อที่จะสอบเป็นนักบินพาณิชย์ คุณสมบัติได้แต่เธอกับไม่มีทุนการศึกษา แต่พ่อของเธอได้มอบของขวัญให้เธอในเมื่อนักบินพาณิชย์ไม่ได้กองทัพอากาศเปิดรับสมัครนักบินทหารรุ่นแรกพอดี เธอจึงได้รับโอกาสจากพ่อที่ช่วยสานฝัน, ภาพยนตร์ 12th fail : คนสอบตก : ตัวละครหลักชื่อ มาโนชหลังจากที่มุ่งหน้าสู่เมืองเดลีโดนโจรขโมยกระเป๋า ทำให้ไม่มีเงินแต่ก็ได้พบกับบันดี เพื่อนที่ให้ความช่วยเหลือมาโดยตลอด หลังจากนั้นมาโนชเริ่มตีวงหนังสือและทำงานส่งช่วยเหลือที่บ้าน ซึ่งการพัฒนาเหตุการณ์จากภาพยนตร์ทั้ง 5 เรื่อง ช่วยให้เห็นเหตุการณ์ในภาพยนตร์มีความเข้มข้นและทำให้คนดูเกิดความรู้สึกอยากติดตามเรื่องราวเหตุการณ์ดำเนินต่อไปแบบไหน พบเจอปัญหาแก้ไขคลี่คลายอย่างไร

1.3 ภาวะการวิกฤตและคลี่คลาย

ภาวะการวิกฤตและการคลี่คลายในภาพยนตร์ทั้ง 5 เรื่องที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์นั้น มีภาวะการวิกฤตและการคลี่คลายที่เกิดขึ้นจากปัญหาที่ตัวละครหลักต้องเผชิญ ซึ่งมีปัจจัยหลักที่เกิดจากตัวละครหลัก ทั้ง 5 เรื่อง มีฐานะชนชั้นวรรณะระดับล่าง ซึ่งเป็นชนชั้นที่ไม่มีสิทธิ เสรีภาพ หรือได้โอกาสที่ดี เหมือนชนชั้นวรรณะอื่น ภาพยนตร์สะท้อนสังคมความไม่เท่าเทียมกัน ทั้ง 5 เรื่อง จึงมีภาวะวิกฤตที่นำตัวละครไปสู่จุดที่ตึงเครียดเพื่อบีบบังคับให้ต้องตัดสินใจว่าสู้ต่อไปเพื่อชีวิตของตน หรือ แหกหักจบลง หลังจากปัญหาก็จะถูกคลี่คลายลงจากการตัดสินใจ

1.4 การยุติของเรื่องราว

ภาพยนตร์ทั้ง 5 เรื่องที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ในส่วนของการยุติเรื่องราวตอนสุดท้ายนั้น ทิศทางการยุติเรื่องราวของหนังทั้ง 5 เรื่องมีทิศทางเดียวกันนั้นคือการจบแบบทำเสร็จ ทำได้ สิ่งที่ต้องสู้มาหรือความพยายามต่าง ๆ มีผลที่ดีเสมอ เช่น ภาพยนตร์ Skater Girl : สเก็ตติดีฝันสู่วันใหม่ : เด็กหญิงที่เลือกทำตามความฝันคือเข้าแข่งขันกีฬาที่ตัวเองชอบไม่ยอมแต่งงาน ผลที่ได้คือคำชมและการยอมรับจากครอบครัวและคนในหมู่บ้าน

1.5 ตัวละคร (Character)

ตัวละครในภาพยนตร์ที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์จาก 5 เรื่อง มีบุคลิกที่แตกต่างกัน แต่สิ่งที่ตัวละครแต่ละเรื่องมีเหมือนกันนั้นคือความทะเยอทะยาน อดทน ต่อสู้ เผชิญหน้ากับปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไม่ยอมแพ้ มีฐานะครอบครัวระดับชนชั้นล่างเหมือนกันทั้ง 5 เรื่อง อย่างเช่น ภาพยนตร์ Gunjan Saxena : The Kargil Girl : ติดปิกสู่มั่น และภาพยนตร์ 12 Th Fail : คนสอบตก ตัวละครหลักจะมีลักษณะบุคลิกภาพความคิดที่เหมือนกัน คือ ความพยายาม มุมานะ เรียนรู้ เพื่อที่จะทำให้ตัวเองไปถึงอาชีพที่ใฝ่ฝันแต่ก็มีฐานะครอบครัวที่ไม่ได้ร่ำรวย ภาพยนตร์ The White Tiger : พยัคฆ์ขาวร่ำพันตัว และภาพยนตร์ Gangubai Kathiawadi : หญิงแกร่งแห่งมุมไบ ตัวละครหลักจะมีบุคลิกภาพที่เหมือนกันอย่างชัดเจน คือความอดทน ไม่ยอมแพ้ เพื่อที่จะได้เป็นใหญ่ตามเป้าหมายที่ตั้งใจไว้ และต้องเป็นที่ยอมรับในสังคมให้ได้ ฐานะครอบครัวอยู่ในชนชั้นวรรณะระดับล่าง

1.6 ฉาก (Setting)

ฉากในภาพยนตร์ที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์จาก 5 เรื่อง มีความแตกต่างกันในเรื่องของอาชีพ เหตุการณ์ สถานที่ บทบาทสังคมที่แตกต่างกัน แต่สิ่งที่ภาพยนตร์ทั้ง 5 เรื่องเหมือนกันคือฉากที่ปรากฏในภาพยนตร์จะแบ่งออกเป็นฉากที่สร้างขึ้น และฉากที่ถ่ายทำจากสถานที่จริง ๆ เช่น ภาพยนตร์ Gangubai Kathiawadi : หญิงแกร่งแห่งมุมไบ : ฉากเกือบจะทั้งหมดของภาพยนตร์ ถูกเซตขึ้นมาใหม่ให้เป็นเมืองกามธิปุระดินแดนโสเภณีที่ยิ่งใหญ่เป็นภาพยนตร์ที่ถูกพูดถึงความทุ่มทุสนสร้างฉากได้อย่างอลังการ , ภาพยนตร์ 12 Th Fail : คนสอบตก ฉากเริ่มต้นจากหมู่บ้านชนบท สู่การเข้ามาสอบแข่งขัน ฉากการสอบแข่งขันเป็นการจำลองเซตฉากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในการสอบที่มีความสำคัญต่อประเทศอินเดีย

1.7 ลักษณะบทสนทนา (Dialogue)

ลักษณะบทสนทนา จากการวิเคราะห์ภาพยนตร์ทั้ง 5 เรื่องความแตกต่างในเรื่องของบทสนทนา ตัวละครมีช่วงวัย เพศ อาชีพ ถิ่นกำเนิดที่แตกต่างกัน จึงทำให้บทบาทของตัวละครแต่ละเรื่องมีการจัดวางถ้อยคำให้เหมาะสมและตรงกับบุคลิกของตัวละครหลัก และมีบทสนทนาที่ละเอียดและลึกซึ้ง เพราะบทสนทนาถือว่ามีความสำคัญต่อภาพยนตร์ทั้ง 5 เรื่อง เพราะจะทำให้คนดูคาดเดาอ่านและเข้าใจตัวละครได้จากบทสนทนาที่ตัวละครสื่อออกมาั่นเอง เช่น ภาพยนตร์ Skater Girl : สเก็ตติดีฝันสู่วันใหม่ : ลักษณะของบทภาพยนตร์เรื่องนี้ด้วยตัวละครเป็นเด็กและถ่ายทอดผ่านมุมมองเด็กลักษณะของบทสนทนาในภาพยนตร์จะมีถ้อยคำที่ไม่ได้รุนแรง

2. การแสดงออกทางสัญลักษณ์ในภาพยนตร์

สัญลักษณ์ในภาพยนตร์ทั้ง 5 เรื่องที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์สัญลักษณ์ที่ปรากฏในภาพยนตร์นั้นมีการแสดงออกที่แตกต่างกันด้วยบทและบริบทของตัวละครแต่ละเรื่องราวไม่เหมือนกันแต่รหัสสสารยังคงชัดเจนและเหมือนกัน คือการแสดงรหัสประเภท Product Code แสดงรหัสประเภท Cultural Code และการแสดงรหัสประเภท Ideology Code เหมือนกัน ซึ่งการแสดงออกทางสัญลักษณ์จากภาพยนตร์สะท้อนความไม่เท่าเทียมกันในสังคมมีการแสดงออกได้มากกว่าใช้ ภาษา กริยา ท่าทาง แต่สามารถแสดงออกผ่าน เครื่องแต่งกาย วัตถุ สถานที่ ช่วงเวลา ทุกอย่างที่แสดงออกล้วนสามารถนำมาใช้ในการแสดงออกแทนความหมายได้

3. ภาพสะท้อนความไม่เท่าเทียมกันในสังคมที่อยู่ในภาพยนตร์

ภาพสะท้อนความไม่เท่าเทียมกันของภาพยนตร์ทั้ง 5 เรื่องที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์นั้น ทั้ง 5 เรื่องล้วนมีมุมมองในการนำเสนอเพราะด้วยบริบททางสังคม ปัญหาของตัวละครที่พบเจอมีความแตกต่างกันแต่ทุกปัญหาที่ปรากฏในภาพยนตร์มีพื้นฐานมาจากตัวละครหลักที่มีฐานะระดับล่างทำให้ภาพสะท้อนความไม่เท่าเทียมกันในสังคมของภาพยนตร์ทั้ง 5 เรื่อง ถ่ายทอดออกมาให้ผู้ชมได้เห็นถึงภาพความไม่เท่าเทียมกันในสังคมได้อย่างชัดเจน อย่างเช่น ภาพยนตร์ Skater Girl : สเก็ตติดฝันสู่วันใหม่ ภาพยนตร์เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในสังคม บางครั้งก็เกิดขึ้นจากวัฒนธรรม ธรรมเนียมประเพณี ที่มีมาแต่ดั้งเดิม อย่างเช่น การศึกษาไม่สำคัญสำหรับชีวิตคนจน ความฝันไม่สำคัญ หญิงสาวเมื่อถึงเวลาต้องแต่งงานเป็นหน้าเป็นตาให้กับพ่อแม่ ภาพยนตร์ The White Tiger : พยัคฆ์ขาวร่ำพัน ภาพยนตร์เรื่องนี้นำเสนอการถูกกดขี่ การโดนดูถูกเพราะเป็นชนชั้นที่ยากจน และความจริงของสังคมอินเดียที่คนรวยปฏิบัติต่อคนที่มีชนชั้นวรรณะที่ต่ำกว่าได้อย่างเจ็บแสบ

โดยรวมจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษวิเคราะห์ทั้ง 5 เรื่องถือว่าภาพยนตร์ที่ถูกจัดทำขึ้นเพื่อสะท้อนภาพความไม่เท่าเทียมกันในสังคม แต่ต้องประกอบอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น ตัวละคร เรื่องราวในภาพยนตร์ จากลักษณะบทสนทนา สัญลักษณ์ในภาพยนตร์ และภาพสะท้อนปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในภาพยนตร์ เพราะด้วยบุคลิกของแต่ละตัวละครที่ไม่เหมือนกัน ชนชั้นวรรณะ เพศ ช่วงวัย อาชีพ ปัญหาหรือสิ่งที่ตัวละครเผชิญมีความแตกต่างกัน แต่สิ่งที่เหมือนกันคือเป็นประเภทภาพยนตร์สะท้อนภาพสังคมเหมือนกัน มีเรื่องของ การเรียงลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะเริ่มจากการปฏิวัติหลัง ภูมิฐานของตัวละครก่อน และนำไปสู่เรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ภาวะวิกฤต การคลี่คลาย และจบลงอย่างสมหวังมีความสุข จากความพยายามและ ความทะเยอทะยาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้เลือกใช้ทั้งหมด

การอภิปรายผลการศึกษวิเคราะห์ภาพยนตร์อินเดียที่สะท้อนภาพความไม่เท่าเทียมกันในสังคม

จากการศึกษวิเคราะห์ภาพยนตร์อินเดียที่สะท้อนภาพความไม่เท่าเทียมกันในสังคมซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่ถ่ายทอดภาพเรื่องราวปัญหาในสังคมล้วนมีการสร้างตัวละคร บุคลิกภาพ หน้าตา บทบาท ปัญหาผ่านการถ่ายทอดจากตัวละครเพื่อทำให้ผู้ชมรู้สึกเข้าถึงบทบาทอารมณ์และความรู้สึก มีการสร้างตัวละครที่อ้างอิงมาจากเรื่องราวในสังคมมีการยกเอาเรื่องราวที่ต้องพบเจอไม่ว่าจะเป็นปัญหา ความฝัน ความหลัง ความสัมพันธ์ รวมถึงอดีตของตัวละครเพื่อให้ผู้ชมได้รู้สึกเข้าถึงเรื่องราวของภาพยนตร์เมื่อตัวละครหลักของภาพยนตร์สะท้อนภาพสังคมจะเป็นจุดที่ทำให้ผู้ชมสามารถเข้าถึงและเป็นตัวละคนนั้น ๆ ได้ เพราะจะช่วยให้ผู้ชมได้คิดไตร่ตรองและเข้าใจ ซึ่งสอดคล้องกันกับภาพยนตร์สะท้อนปัญหาสังคม โดยศูนย์กลางของเรื่องที่เกิดขึ้นจะมาจากความขัดแย้งอันเป็นปัญหาสังคมแม้จะใช้จากเหตุการณ์อดีตหรืออนาคต แต่จะต้องสามารถสะท้อนได้ถึงเหตุการณ์ปัจจุบัน นั่นคือแสดงหน้าที่สะท้อนสังคมในเชิงเปรียบเทียบ “สรุปได้ว่า ภาพยนตร์สะท้อนปัญหาสังคม หมายถึงภาพยนตร์ที่มีฉากเป็นเหตุการณ์ร่วมสมัยที่มีเนื้อหามุ่งไปที่ความขัดแย้งในประเด็นปัญหาสังคม ซึ่งยอมรับแล้วว่าเป็นปัญหา ซึ่งอาจเป็นปัญหาในระดับประเทศหรือระหว่างประเทศ” (กฤษดา เกิดดี, 2543)

นอกจากนี้ภาพยนตร์ที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาสังคมปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในสังคม ผ่านภาพยนตร์อินเดียที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลภาพยนตร์การนำเสนอบทบาททางด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ ประเพณี การแบ่งแยก ชนชั้น วรณะ เพศ ที่มีอย่างยาวนานและสิทธิโอกาสในด้านต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งทำให้เห็นถึงเข้าใจว่าต่อไปประเทศอินเดียจะเป็นประเทศที่มีประชากรที่รวยติดอันดับโลกแต่ในทางกลับกันก็เป็นประเทศที่มีฐานะคนยากจนอยู่เป็นจำนวนมาก และความหลากหลายทางสังคมในประเทศอินเดีย รวมไปถึงภาพการนำเสนอในปัจจุบันต้องบอกว่าอินเดียถือว่ามีอุตสาหกรรมภาพยนตร์ที่เป็นที่จับตามองเพราะบางเรื่องยังคงวัฒนธรรม เอกลักษณ์ แต่ก็ไม่ใช่การเดินร่ำ ร้องเพลงที่น่าเบื่ออย่างในอดีต ประเด็นนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์อินเดียที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ซึ่งภาพยนตร์อินเดียมีวัฒนธรรม สังคม ชนชั้น วรณะ ที่หลากหลาย ปัญหาประเด็นที่ภาพยนตร์อินเดียมักนำมาใช้ คือปัญหาสังคมความไม่เท่าเทียมกัน โดยบทความของ จงจิตร สมิทธิ.(2021) อ้างถึงใน Brading In Asia, Marketech-Apac อธิบายว่า แม้โลกเราจะวิวัฒนาการไปไกลแค่ไหน แต่ความเท่าเทียมกัน ยังคงไม่มีอยู่จริง โดยเฉพาะประเทศอินเดีย ที่ขึ้นชื่อว่าเป็นสังคมที่ความเหลื่อมล้ำทางเพศมากที่สุด ด้วยทัศนคติทางสังคมแบบ “สังคมปิตาธิปไตย” หรือที่เรียกว่า “สังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่” เมื่อสิทธิ เห็นสถานภาพทางเพศ อื่น ๆ ในขณะที่ผู้หญิงแทบไม่มีบทบาททางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยเฉพาะเรื่องเงินทอง ซึ่งเป็นพื้นฐานของความเสมอภาค

ภาพยนตร์สะท้อนปัญหาสังคมถือเป็นภาพยนตร์ที่มีบทบาทหน้าที่เป็นสื่อที่สะท้อนให้เห็นสังคมความหลากหลายที่เกิดขึ้นภายในจิตใจมนุษย์ ที่มีทั้งด้านดีและไม่ดี เป็นภาพยนตร์ที่นำเสนอเนื้อหา ที่สอดแทรกไปด้วยข้อคิดเห็น มุมมอง ความแตกต่าง และประโยชน์ ภาพยนตร์ชนิดนี้ถือว่าเป็นภาพยนตร์ที่นำเอาเรื่องราวปัญหาสังคมไม่ว่าจะเรื่องความไม่เท่าเทียม ชนชั้นวรรณะ เพศ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อที่สืบทอดกันอย่างยาวนาน มาใช้ในการดำเนินการสร้างสรรค์ภาพยนตร์ ซึ่งเมื่อภาพยนตร์ประเภทนี้หยิบยกประเด็นที่เกิดขึ้นจริงมาสร้างสรรค์สิ่งนั้นจะทำให้คนดูเกิดความสนใจและเป็นที่น่าสนใจรวมถึงมีอารมณ์ความรู้สึกที่อยากจะรับชมและคิดวิเคราะห์เรื่องราวต่าง ๆ การพัฒนาเหตุการณ์ ความขัดแย้ง จุดจบ ซึ่งสอดคล้องกับ กัจจกร หลุยยะพงศ์ (2554) ได้อธิบายถึงหน้าที่ของภาพยนตร์ในด้านที่มีต่อสังคมไว้ว่าภาพยนตร์ในฐานะปฏิบัติการสังคมและวัฒนธรรม ความหมายนี้ให้ความสนใจกับความสัมพันธ์ของภาพยนตร์กับสังคมในสองด้าน ด้านแรก ภาพยนตร์ในฐานะภาพสะท้อนสังคม(Reflectionism) ซึ่งหมายถึง ภาพยนตร์เปรียบเสมือนกระจกที่สะท้อนความเป็นไปในสังคมในทางกลับกัน ด้านที่สอง ภาพยนตร์คือการประกอบสร้างความเป็นจริง (Constructionism) จะมองในมุมต่างไปตามสำนัก มาร์กซิสต์(Marxism)และวัฒนธรรมศึกษา ซึ่งมองว่าแม้จะไม่มีความจริงแต่ภาพยนตร์ก็สามารถประกอบสร้างความหมายใหม่ขึ้นได้ตามแต่ว่าใครจะเป็นผู้กำหนด เช่น ภาพยนตร์จะสร้างภาพ เพื่อนบ้าน ผู้หญิง ผู้ชาย - เพศที่สาม ให้กับผู้ชม เป็นต้น แนวทางดังกล่าวมองว่าผู้ชมจะถูกครอบงำความหมายจากภาพยนตร์โดย ไม่รู้ตัวและหากเป็นสำนักวัฒนธรรมศึกษาก็จะขยายความต่อว่าแม้จะถูกครอบงำความแต่ผู้ชมก็สามารถตีความหมายได้ตามประสบการณ์

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

1. การวิจัยในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาริบททางสังคม วัฒนธรรม ในประเทศอินเดียให้มากขึ้น เพราะยังมีอีกหลายปัจจัยที่ควรจะศึกษา ซึ่งจะทำให้การวิเคราะห์ภาพยนตร์อินเดียมีความสมบูรณ์
2. ควรศึกษาแนวคิดและทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์เพิ่ม เพื่อใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบโครงสร้าง การเล่าเรื่อง เพราะยังมีรายละเอียดในองค์ประกอบอีกหลายประเด็นที่สอดแทรกอยู่ในภาพยนตร์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ที่สนใจที่จะศึกษาภาพยนตร์อินเดียที่สะท้อนภาพความไม่เท่าเทียมกัน หรือผู้ที่สนใจศึกษาภาพยนตร์อินเดียเพื่อเกิดมุมมองแนวคิดสำหรับผู้วิจัยที่ต้องการนำไปศึกษาต่อยอดงานวิจัยให้สมบูรณ์แบบได้นั่นเอง

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ. (2542). *การวิเคราะห์สื่อแนวคิดและเทคนิค*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท เอ็ดดิสัน เพรส โปรดักส์ จำกัดดัดกล
- กาญจนา แก้วเทพ. (2545). *สื่อสารมวลชน ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศาลาแดง.
- กฤษฎา เกิดดี. (2541). *ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์: การศึกษาว่าด้วย 10 ตระกูลสำคัญ*. กรุงเทพฯ: ห้องภาพสุวรรณ.
- กฤษฎา เกิดดี. (2543). *ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์: การศึกษาว่าด้วย 10 ตระกูลสำคัญ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ พิมพ์คำ
- กำจร หลุยยะพงศ์. (2554). ดูหนังด้วยแว่นทฤษฎี: แนวคิดเบื้องต้นของการวิเคราะห์ภาพยนตร์. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 6 (1): 21-50.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2558). *พจนานุกรมศัพท์เศรษฐศาสตร์ฉบับราชบัณฑิตยสภา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงานราชบัณฑิตยสภา
- HTLS. (2019). *The evolution of the world's largest democracy*. <https://www.hindustantimes.com/india-news/htls-2019-the-evolution-of-the-world-s-largest-democracy/story-9Ok3FbGUDKFQfmYcVRugAP.html>